Devletin Barış Hali de Savaş Hali de Kapitalizm İçin Aynı

Meydan Gazetesi

10.02.2018

İçindekiler

Afrin Saldırısının Siyasi Boyutu 3
ABD ve Rusya'nın Tutumları Neden Bu Kadar Esnek? 4
Devletlerin İlkesizliğinin Sebebi Kapitalist Çıkarlar 4
Kapitalizmin Suriye'deki Can Damarları 5

Uluslararası ilişkiler, devletlerarası arenadaki egemen aktörlerin diğer egemen aktörler karşısındaki hareket tarzlarını açıklamaya ve tahmin etmeye yönelik geliştirilen teorik yaklaşımların olduğu bir disiplindir. Bu disiplinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan gelişmeler çoğunlukla savaşlardır.

Savaşlar, uluslararası sistemin aktörlerini dönüştürme ve devletlerarası düzeni değiştirme işlevine sahiptir. Bu nedenle, barış kavramı bu disiplinde, bu devletlerarası düzenin dolayımı olarak kalmıştır. Ancak özellikle son dönemde, bu noktada farklı girişimler vardır. Bunda devletlerin içerisine girdiği söylemsel değişiklikler etkilidir.

Çıkar odaklı reelpolitik, "komşularla sıfır sorun politikası" gibi değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliğin söylemsel olmaktan ileri gidemediği, gidemeyeceği bir zamanın içindeyiz. Reelpolitikte odak noktasının ne olduğunu kaçırdığımızda, siyasal analizin bağlamını kaybedebiliriz. Bu odak noktasının ne olduğunu hatırlatalım: kapitalist çıkarlar.

Afrin Saldırısının Siyasi Boyutu

20 Ocak'ta başlayan saldırıyı, ABD'nin oluşturmak istediği "Sınır Koruma Gücü"nde SDG'yi konumlandıracağı açıklamasının tetiklediği biliniyor. Sınırlarının güvenliği, saldırının bir mantığa oturtulmasından başka bir anlam taşımıyordu. Ancak mantıksız olan, saldırının ABD nüfuz bölgelerinde yani Fırat'ın doğusunda değil, Afrin'de başlamasıydı. Beklenenin aksine, bu yeni duruma bölgedeki iki önemli aktörden de net bir karşı çıkış gelmedi.

Afrin saldırısı, ABD ve Batı devletlerinin şerh koysa da karşı çıkmadığı bir saldırı. Bunun nedeni, bölgedeki Rusya nüfuzunun sınırlandırılması isteği. "Afrin bizim operasyon sahamız değil" açıklamasının da Rusya'yı siyasi, askeri ve diplomatik açıdan zor durumda bıraktığı bir gerçek. Ancak ABD ve Batı devletlerinin bu utangaç karşı çıkışları bir strateji değişikliği olarak okunabilir mi? Ya da politik bir ilkesizlik?

SDG'nin Fırat'ın doğusuna çekilmesi, ABD'den art arda yapılan "SDG ile ittifakımızı sürdüreceğiz" açıklamaları, SDG'nin aynı zamanda Esad ile anlaşma zeminini ortadan kaldırıyor ve Fırat'ın doğusunda, İran ilerleyişini durduracağı var sayılan nüfuz bölgesinde varlığını sürdürmeye itiyor. Tabi ABD'nin başka bir planı yoksa...

Buna rağmen Rusya'nın da tavrının "sınırlı saldırıya" izin vermesi, ister istemez bunun bir İdlib pazarlığı olma ihtimalini gündeme getiriyor. Suriye'de IŞİD karşıtı mücadele sürerken Rusya ve Esad ordusunun İdlib'e bir operasyon yapıp gücünü bölmediği biliniyor. Bununla beraber, Halep de dahil olmak üzere, Suriye'nin geri kalanındaki radikal islamcıları İdlib'te toplamayı tercih etmesi, önemli bir stratejinin parçası. Rusya ve Esad rejimi İdlib'teki grupları, karşısında savaşılması gereken cihatçılar olarak görüyor. İdlib'tekileri Suriyeli muhalifler olarak gören TC ise Afrin saldırısıyla, İdlib'te sıkışmış durumda bulunan bu silahlı gruplara bir alan kazandırmayı hedefliyor.

2017'de IŞİD'in yenildiğini, 2018'in ise Heyet Tahrir Eş-Şam ve El Nusra'yla (dolayısıyla El Kaide'yle) mücadele yılı olacağını ilan eden Rusya, TC'nin ÖSO'yla beraber başladığı "sınırlı saldırı"ya neden karşı çıkmıyor? ÖSO, rejim tarafından açık bir şekilde terörist olarak tanımlanıyor. Rusya'nın Azez-Tel Rıfat hattındaki saldırılara karşı TC'ye yönelik politikası bu kadar netken Afrin saldırısında stratejisini neden değiştiriyor?

Tüm bu verilere karşın TC Rusya nezdinde "güvenilmez" bir imaja sahip. Bu nedenle Rusya'nın Kürtlerle, Esad rejimi üzerinden kurulacak federasyon benzeri yeni bir ilişki inşa etmek istediği sıklıkla dile getiriliyor. Fakat bu durum da değişme potansiyeli taşımıyor mu?

Afrin'e yönelik saldırı, Suriye'deki savaşta oyun dışı kalmış TC'ye, ABD nezdinde zorlayıcı bir konum biçme hedefi taşıyor. Bu zorlayıcılık Rusya ile yakınlaşma, NATO ile ilişkiler üzerinden elini güçlendirme ve ABD'nin içinde bulunduğu askeri, siyasi, diplomatik kanatlar üzerindeki uyumsuzluğu kullanma potansiyelini barındırıyor. TC ile güvenlik temelli bir ilişkisi olan ABD nezdinde bu zorlayıcılığın karşılığı, Rusya ile girilecek yeni bir güvenlik ilişkisiyle test edilebilir.

ABD ve Rusya'nın Tutumları Neden Bu Kadar Esnek?

Devletlerarası ilişkilerde, dostluk ya da düşmanlık durumu hızlı bir şekilde değişebiliyor. Birkaç yıl öncesine kadar "düşman devlet" ilan edilenlerle, ortak politikalar geliştirilebiliyor. Reelpolitiğin reel kısmı, tam da burası. Burada işleyen tek reel durum, çıkara göre konumlanmak. Yani uzun erimli stratejiler bir yalan, bu ilişkilerde ilkesellik bir masal...

Bu ilkesizliği anlamak için Suriye'de devam edenler yakıcı örnek mahiyetinde;

- TC devleti, Suriye Savaşı'nın başlarında Esad'ı devirmek için ABD-Körfez devletleriyle aynı bloktaydı. Katar krizi ile Körfez bloku parçalandı. Suriye'ye baktığında "Kürt sorunu"nu görmeye başladı ve böylece eksen değiştirdi. Bu yeni eksende ise Suriye Savaşı'nda daha önceki ittifakının düşmanları Rusya, İran ve dolaylı olarak Suriye var.
- 2016'da dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun ifadesi, "Esad rejimi sınırlarının tamamını kontrol edemiyorsa bu bizim sayemizdedir" şeklindeydi. Bugün girişilen Afrin saldırısının bahanesi ise "Suriye'nin toprak bütünlüğü" şeklinde sunuluyor.
- Rusya, müttefikleri olan Suriye ve İran'ın desteklediği milislere yönelik İsrail saldırılarına karşı çok övünülen S-400'leri kapatıyor. Böylelikle İsrail Golan Tepeleri'ni rahatça vurabiliyor.
- Kasım 2015'te Rus uçağının düşürülmesi sonrası, TC aleyhine dolaşıma sokulan IŞİD petrolünün pazarlara sokulması iddialarına ilişkin belgeler, 2016 yazında dilenen özür diplomasisi sonrası unutuldu.
- İdlib'de Rus uçağının, TC bağlantısı açık cihatçı çetelerce düşürülmesi sonrası Rusya'nın sessizliği bozulmadı.
- Rusya, müttefiki Esad'ın terörist olarak gördüğü El Kaide türevlerinin de aralarında olduğu cihatçı çetelerle TC arasındaki iş birliğini görmezden geliyor.
- Yine daha önce Esad'ı devirme planları içindeki Suudi Arabistan, Esad'ın en önemli müttefiki Rusya ile S-400 anlaşması imzalıyor.
- ABD Obama'nın ilk dönemlerinde Suriye'de Esad'ı devirmeye odaklanmışken ikinci döneminde 2015'te İran ile nükleer anlaşmayı imzalayarak IŞİD'e yoğunlaştı. IŞİD sorununun göreceli olarak bertaraf edildiği bugün ise, Suriye'ye bakınca Deyr ez Zor'daki enerji kaynaklarını ve bölgedeki ortağı İsrail'in güvenliği bağlamında İran tehdidini görüyor.
- Şimdilik, konjonktürel olarak aynı ittifakta görünen Rusya ve İran, enerji kaynakları ve pazarlardaki payları anlamında birbirinin rakibi pozisyonunda.

Devletlerin İlkesizliğinin Sebebi Kapitalist Çıkarlar

Devletlerarası siyasetin bu esnek, ilkesiz, sürekli değişen özelliğinin ana sebebi, tüm stratejilerin temelini oluşturan kapitalist ruhudur. Devletlerin kendi sınırları dahilinde milliyetçilik yarışına girerek oluşturduğu tüm kırmızı çizgileri, bu ruhun içerisinde erir gider. Dolayısıyla bu durum herkesi dost, herkesi düşman kılar.

Ortadoğu coğrafyasının tümünde olduğu gibi Suriye de, devletlerin ve şirketlerin siyasi ve ekonomik çıkarlarını güçlendirmek için savaştığı bir coğrafyadır. Suriye'deki savaşın fiilen başladığı 2011'den bu yana, devletlerin enerji politikalarının bölge üzerindeki etkisi aşikardır.

Petrol ve doğal gaz gibi enerjiler ekseninde oluşan bu politikalar, Suriye'deki siyasi durumun açığa çıkmasında, yaşanan savaşlarda, savaştan kaynaklı göçte ve tüm bunlara bağlı etmenlerin oluşmasında

etkendir. Bölge üzerinde hareket halinde bulunan Chevron ve Exxon gibi küresel enerji şirketleri, bu bölgedeki hareketliliklerini tarihlerinde olmadıkları kadar hızlandırmış durumda.

Küresel kapitalizmin kendi "gerçekliklerini" dayatmasının mağdurlarının bölge halkları olduğu aşikardır.

Kapitalizmin Suriye'deki Can Damarları

2009 yılında, Katar'ın Şam yönetimine yaptığı boru hattı teklifinin, Suriye'de devam etmekte olan savaşın ana nedeni olduğu bilinen bir gerçek. İran'a da komşu olan bir bölgeden başlayıp Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye ve Türkiye'ye uzanarak AB'ye ulaşması hedeflenen doğal gaz boru hattını Esad yönetiminin reddetmesi ve İran, Irak, Suriye'den geçecek alternatif bir proje başlatması, savaşın başladığı 2011'de imzalandı. Enerji merkezli, devletlerarası ekonomik müzakere süreci, bölgeden ve bölge dışından çok sayıda aktörün dahil olduğu bir savaşa evrildi. Bölgeye gözünü dikmiş ve hali hazırda pazar için kaynak olarak kullananlar ile bölgeyi bir pazara dönüştürmek isteyenler de çıkarları gereği bu savaşa dahil olmakta sakınca görmedi.

Savaşın enerji koridorlarında dört hat karşımıza çıkmakta. Güney Kürdistan petrolünü taşıyan Kerkük-Yumurtalık Koridoru; bu hatta alternatif Rojava üzerinden Ceyhan'a, oradan da Akdeniz'e bu petrolü taşıyan koridor; Kerkük'ten Lübnan Trablusşam'a uzanan boru hattı (Şii Hilali de denilen, İran'ın devreye girmesiyle Lübnan Hizbullahı'nın Akdeniz'e taşıyacağı hat); Körfez devletlerinin Katar'a cephe almasına neden olan TAP (Trans Arap Pipeline) denilen Sünni Haifa hattı.

Tüm bu enerji damarlarının Suriye Savaşı'nın ekonomik nedenselliklerinin incelemesinde önemli bir yeri var. TC'nin Afrin saldırısında da, Kürt düşmanlığının arka planında da yine bu damarların küresel pazardaki işlevi var. Suriye'deki savaşın gözler önündeki siyasi nedenlerinin dışında, Deyr-ez Zor'dan Rakka'ya oradan İdlib'e uzanan bu enerji koridorlarından geçen, çok da görünmeyen ekonomik nedenleri görmek önemlidir.

2012 yılında yani Suriye Savaşı'nın başında, Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) imzalanmış; proje kapsamında BOTAŞ, SOCAR (Azerbaycan Petrol Şirketi) ve BP ortaklığıyla doğal gazın Asya'dan Avrupa'ya (Trans Adriyatik Boru Hattı'yla) taşınması planlanmıştı.

Türk Akımı'nda açılacak yeni hat üzerinde Rusya ve TC'nin vardığı anlaşma, yine enerji paralelinde Türkiye'de açılacak enerji ihalelerinde Rus şirketlerinin yer alması Afrin saldırısının çok konuşulmayan pazarlıklarından. Halkbank davası gibi nedenlerle TC'ye yönelik küresel ekonomik yaptırımlar ABD'nin gündemindeyken TC'nin Rusya ile anlaşması TC açısından önemli bir strateji. Afrin saldırısı, işte tam da bu bağlamda gerçekleşmiştir.

Enerji projeleri ve ticaret anlaşmalarıyla, ekonomik ve siyasi gelişmelerin hız kazandığı koşullarda savaşın derinleşmesi ve yaygınlaşması kaçınılmazdır. Kapitalist amaçlar, devletlerin güvenlik politikalarını yönlendirebilmekte, devletlerarası ilişkilerin "reel"ini belirleyebilmektedir.

Kapitalist çıkarların siyaseti yönlendirdiği zamanlarda ortadaki tek tablo savaştır.

Afrin saldırısını bu arka plandan bağımsız göremeyiz. Aslında Suriye'de olan ve olacakları bu kapitalist stratejilerden bağımsız düşünmek, meselenin nedenlerinden bizi uzaklaştırmaya bile itebilir.

IŞİD'den sonra ortaya çıkan yeni tablonun, kimlerin ağzını sulandırdığı yukarıda saydığımız enerji hatları düşünüldüğünde açıktır. Küresel kapitalistler ve bu tablodan ekonomik çıkarlarını tatmin etmeye çalışan devletler iş başındadır. Bölgede birilerinin koruyuculuğunu üstlenen hamilerinin yanında Afrin saldırısı gibi hamleler, bu kaynakları ele geçirmeyi hedeflemekten çok, bu kaynaklardan nemalanmaya yöneliktir.

Tüm bu büyük ve küçük kapitalist çıkarlardan bağımsız olarak Afrin halkı, Afrin'de yaşamını sürdürürken bugün bu çıkarların yıkımıyla karşı karşıyadır. Enerji savaşının bir stratejisidir Afrin. Tüm bu kapitalist çıkarların geçersiz kılındığı bir coğrafyanın insanlarıdır Afrinliler. Kobanê'de, Cizire'de, Chiapas'ta olduğu gibi. Küresel kapitalizmin masasında payını artırmak isteyenlerin, strateji belirleyen-

lerin çıkarlarına verilecek cevabı, özgürlükten yana olanlar örgütlü bir şekilde vermektedir. Ve örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez!

Anarşist Kütüphane

Meydan Gazetesi
Devletin Barış Hali de Savaş Hali de Kapitalizm İçin Aynı
10.02.2018

tr.anarchistlibraries.net